

Sygn. akt V CSK 574/18

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa E. G.
przeciwko D. N.
oraz z powództwa wzajemnego D. N.
przeciwko E. G.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 czerwca 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej - powódki wzajemnej
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa 1127/17,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej - powódki wzajemnej D. N. (oraz jej pismem z dnia 21 maja 2019 r. uzupełniającym uzasadnienie podstaw kasacyjnych) od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa 1127/17 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Pozwana - powódka wzajemna zarzuciła naruszenie prawa procesowego, tj. art. 378 § 1 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji wszystkich jej zarzutów apelacyjnych, w szczególności zarzutu naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 233 k.p.c. oraz dokonania błędnych ustaleń; art. 382 k.p.c. przez oparcie merytorycznego orzeczenia z pominięciem wyników postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji, który ustalił naruszenie dóbr osobistych powódki - pozwanej wzajemnie w dwóch pismach procesowych, tj. z dnia 26 listopada 2013 r. oraz z dnia 11 grudnia 2013 r.; art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez zaniechanie odniesienia się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutów pozwanej - powódki wzajemnej, nieodniesienie się do całości materiału dowodowego zebranego przez Sądy obu instancji oraz niewskazanie w uzasadnieniu przyczyn pominięcia tego materiału; naruszenie prawa

materialnego tj. art. 24 k.c. przez zobowiązanie pozwanej - powódki wzajemnej do pisemnych przeproszeń powódki - pozwanej wzajemnie E. G. w sytuacji, gdy ta forma przeprosin jest nieadekwatna do naruszenia jej dóbr osobistych i sprzeczna z normą zawartą w art. 5 k.c., gdyż niezastosowanie tego przepisu spowodowało nadużycie prawa przez E. G. oraz zasady „czystych rąk”, zgodnie z którą osoba, która naruszyła dobra osobiste innych osób nie może się domagać większej ochrony.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca wywodzi z naruszenia przepisów prawa procesowego wskazanych w skardze kasacyjnej.

Artykuł 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę

wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Dlatego sąd rozpoznający apelację powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne.

Z kolei przepis art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez Sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zebrany materiał w rozumieniu tego przepisu, to dowody przeprowadzone w sprawie oraz fakty powszechnie znane, znane sądowi urzędowo, fakty przyznane, a także objęte twierdzeniami jednej strony, co do których druga strona nie wypowiedziała się. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego (zob. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2000 r., I CKN 356/98, nie publ. i z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 110/09, nie publ.). W braku wyrażenia takiego stanowiska wprost w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji przyjmuje się, że nie doszło do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., gdy na podstawie treści uzasadnienia da się

stwierdzić, że ustalenia te zostały zaakceptowane (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 197/09, nie publ. i z dnia 29 kwietnia 2016 r., I CSK 306/15, nie publ., postanowienie z dnia 14 stycznia 2014 r., III SK 27/13, nie publ.).

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu nakazał pozwanej - powódce wzajemnej D. N., aby zaniechała naruszania dobrego imienia, godności i czci powódki - pozwanej wzajemnie E. G. w pismach procesowych składanych przed organami wymiaru sprawiedliwości, organami ściągania oraz organami egzekucyjnymi poprzez powstrzymywanie się od umieszczania w treści tych pism sformułowań odnoszących się bezpośrednio do osoby powódki i jej zachowania wykraczających poza przedmiot postępowania przed tymi organami oraz nakazał pozwanej - powódce wzajemnej złożenie oświadczenia o treści: „Ja D. N. przepraszam E. G. za to, że w pismach procesowych kierowanych do organów wymiaru sprawiedliwości w latach 2003-2014 naruszyłam jej godność i część używając w stosunku do niej określeń powszechnie uznanych za obraźliwe i pogardliwe. Ponadto przepraszam E. G. za to, że niecelowo wszczęłam wobec niej egzekucję komorniczą” – w formie pisma odręcznego doręczonego powódce - pozwanej wzajemnie za zwrotnym poświadczeniem odbioru w terminie miesiąca od uprawomocnienia się wyroku.

Pozwana - powódka wzajemna D. N. w pozwie wzajemnym domagała się zasądzenia na jej rzecz od powódki - pozwanej wzajemnie E. G. zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł za wielokrotne znieważanie i obrażenie w pismach procesowych oraz nakazania jej, by zaniechała naruszania dóbr osobistych pozwanej - powódki wzajemnej (k. 153, 285, 322 i n.).

Rozstrzygając powództwo wzajemne, Sąd Okręgowy nakazał powódce - pozwanej wzajemnie E. G., aby zaniechała naruszania dobrego imienia, godności i czci pozwanej - powódki wzajemnej D. N. w pismach procesowych składanych przed organami wymiaru sprawiedliwości, organami ściągania oraz organami egzekucyjnymi przez powstrzymywanie się od umieszczania w treści tych pism sformułowań odnoszących się bezpośrednio do osoby powódki wzajemnej i jej

zachowań wykraczających poza przedmiot postępowania przed tymi organami i oddalił powództwo wzajemne w pozostałej części.

Apelacje wywiodły obie strony. Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego w części rozstrzygającej o powództwie głównym przez wyeliminowania z treści nakazanego oświadczenia zdania o treści: „Ponadto przepraszam E. G. za to, że niecelowo wszczęłam wobec niej egzekucję komorniczą”. Oddalił apelację pozwanej - powódki wzajemnej w pozostałej części oraz w całości apelację powódki - pozwanej wzajemnie.

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie daje podstaw do przyjęcia, iż zapadł on z rażącym naruszeniem przepisów wskazanych w zarzutach kasacyjnych. Należy zwrócić uwagę, iż żądanie przeproszenia pozwana - powódka wzajemna zgłosiła dopiero w apelacji (k. 999), co z punktu widzenia tylko formalnego (art. 383 k.p.c.) nie dawało podstaw do jego merytorycznego rozpoznania, na co zresztą trafnie zwrócił uwagę Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 1232). Wbrew stanowisku skarżącej Sąd drugiej instancji odniósł się do jej zarzutów w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, które spełniają wymogi określone w art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Nakazanie przeproszenia powódki - pozwanej wzajemnie w formie listu poleconego było konsekwencją przyjętej przez Sądy obu instancji podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, które elementy podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego przyjął za własne oraz z jakich przyczyn są one prawidłowe bądź podlegają modyfikacji. Tym samym Sąd drugiej instancji wypełnił funkcję judykacyjną wyznaczoną przepisami art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Pełnomocnik z urzędu pozwanej - powódki wzajemnej nie złożył oświadczenia, które jest wymagane stosownie do § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j.t. Dz. U. z 2019 r., poz. 18), w związku z czym nie było podstaw do przyznania wynagrodzenia od Skarbu Państwa.

[as]

aj

